

lum gratiæ datur per misericordiam Dei, ideoque quod à quibusdam non ponatur gratiæ obstaculum, hoc est ex misericordiâ Dei, quod autem à quibusdam ponatur obstaculum, hoc est ex justitiâ Dei permittentis peccatum, ergo permissionem peccati præcedit peccatum in genere causæ materialis, non autem in genere causæ efficientis,

DISPUTATIO XIX.

De mysterio sanctissime Trinitatis,

Hucusque cum S. Th. secundum ordinem facultatis consideravimus Deum ut unum ejusque proprietates & actiones internas essentielles toti Ss. Trinitati communes, nunc considerandus Deus ut trinus, de quo S. Th. incipit tractare Q. 27.

Mysterium Ss. Trinitatis, cui tota fides Christiana innititur, in hoc consistit, quod una indivisa & singularis essentia subsistat in tribus personis à se invicem realiter distinctis & reciprocè tres personæ: Pater, Filius & Spiritus sanctus: à se invicem realiter distinctæ sunt unius & ejusdem substantiæ. Mysterium hoc varie impugnarunt hæreses, quarum prima *Arriana* negavit filium æqualem & consubstantialem Patri, sed aliquando non fuisse, ideoque productum ex nihilo mutationis capax, creaturam & opificium Dei, quo velut instrumento usus est Pater ad productionem aliarum creaturarum. Damnata est hæc hæresis primò in Con. Nicæno, quando Symbolo Apostolico præter alia addita particula: *consubstantialis*. Altera hæresis fuit *Sabelliana*, quæ omnem substantialem distinctionem personarum in divinis sustulit & verbum ac Spiritum sanctum nonnisi denominativè & accidentaliter secundum diversa officia & munia voluit à personâ Patris distingui. Tertia hæresis fuit *Maced-*

on

donianorum, qui divinitatem Spiritus sancti negarunt; præter juratos hosce hostes Ss Trinitatis illam impugnant adhuc hodie Mahometani, qui cum Judæis & Arrianis filio Dei abnegant divinitatem Duce impiissimo Mahomete, qui suum alcoranum consultoribus uno Judæo, altero Monacho Arriano concessit ex superstitionibus Judaicis & blasphemis Arrianis. Ecclesia Catholica fidem hanc de hoc mysterio expressit in symbolo Athanasii *ut unum Deum in Trinitate & Trinitatem in unitate veneremur neque confundentes personas neque substantiam separantes*, licet autem mysterium hoc probari non possit ita ex veteri testamento uti ex novo ubi 1. Joan. 5. v. 7. clarè dicitur: *Tres sunt, qui testimonium dant in cælo Pater, verbum & Spiritus sanctus & hi tres unum sunt*, possunt tamen contrà Judæos etiam aliqua argumenta formari ex veteri testamento, uti ex illo Genes. 1. v. 26. *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*, ubi faciamus pluralitatem suppositorum, creatium distinctionem significat Genes. 18. v. 1. & sequ. *Apparuit Dominus Abraham. . . cumque elevasset oculos, apparuerunt ei tres viri stantes propè eum: quos cum vidisset, cucurrit in occursum eorum de ostio Tabernaculi, & adoravit in terram & dixit: Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, in quem locum S. Aug lib. 3. cont maximinum cap. 26. *Tres videt & non dominos sed dominum appellat, quoniam Trinitas tres quidem personæ sunt, sed unus Dominus Deus. Il. 6. v. 3. Seraphim clamabant alter ad alterum & dicebant: sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus exercituum.**

* * *

QUÆS.

QUÆSTIO I.

An & quomodo mysterium sanctissima Trinitatis possit cognosci?

DICO. *Impossibile est per rationem naturalem ad cognitionem Trinitatis divinarum personarum pervenire* S. Th. hic Q. 32. a. 1. in O.

Probatur: quamvis enim mysterium hoc non sit contrarium rationi naturali: cum impossibile sit, quod verum vero repugnet, est tamen supra omnem rationem naturalem, ideoque non potest aliquis ratione naturali per discursum vel evidentem vel positivè probabilem in notitiam Ss. Trinitatis pervenire, quod videtur ipse Christus expressisse Matth. 11. v. 27. *Ne mo novit filium, nisi Pater, neque Patrem quis novit nisi filius & cui voluerit filius revelare.* cap. 16. v. 17. *Caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cœlis est.* Possunt etiam adduci quædam congruentiæ quæ suppositâ fide mysterium hoc probabiliter persuadent: ut primò in ente perfectissimo debet esse societas & amicitia perfectissima; cum sint perfectiones simpliciter simplices, talis autem amicitia perfectissima non habetur, nisi sit substantialis personarum pluralitas. 2dò. Sicut in sole est lux & à luce oritur splendor & ab utroque procedit calor, sic Pater est lux, à quo filius splendor & ab utroque procedit Spiritus S. calor. 3tiò. In homine est intellectus & ab hoc voluntas & ab utrisque memoria.

Obj. 1. Implicat unum esse Trinum, unitatem esse trinitatem: Deus est unus & Deitas est unitas, ergo implicat Deum esse trinum, Deitatem esse Trinitatem.

R. Distinguendo maj. Implicat idem secundum idem esse unum & trinum Con. Secundum diversa N. Deus secundum essentiam est unus, secundum perso-

nas

nas est trinus, Deitas secundum prædicata absoluta est unitas secundum prædicata respectiva & personalitates est trinitas.

Obj. 2. Myſterium Ss. Trinitatis repugnat principiis lumine naturæ nois: ut: quæ sunt eadem uni tertio sunt eadem inter se. 2dò de eodem secundum idem non possunt verificari duo contradictoria.

æ. Principium primum solum verificatur in illis quæ sunt adæquatè idem cum uno tertio, quod in Myſterio præſenti non est, cum tres Personæ non sint idem adæquatè eum essentiâ divinâ, quia essentia divina est communicabilis tribus & non quidquid est essentia divina est Pater. Ideò non valet Syllogismus: Pater est essentia divina, Filius est essentia divina, ergo Filius est Pater. Secundum principium tantum tenetur, dum verificantur contradictoria de eodem & realiter & virtualiter, omnia verò, de quibus in divinis verificantur contradictoria vel sunt realiter vel virtualiter diversa.

QUÆSTIO II.

An & quare processio verbi in divinis sit & processio Spiritus sancti non sit generatio?

Suppono 1. Processio est emanatio vel origo unius ab alio tanquam principio producente, & si illa origo unius ab alio consideretur ex parte termini procedentis, dicitur processio passiva, si verò consideretur ex parte principii producentis, dicitur processio activa, quod si terminus productus sit extrâ producentem vocatur processio transiens ad extrâ, quomodo à Deo procedunt creaturæ transeunter ad extrâ, si verò terminus productus sit intrâ producentem, vocatur processio immanens & ad intrâ.

Suppono 2. Dantur in Deo reales processiones ut constat ex Symbolo Nicæno: *Deum de Deo lumen æ*

lumine, qui ex Patre filioque procedit & ex Symbolo Athanasii: *Filius à Patre solo est non factus nec creatus sed genitus, Spiritus sanctus à Patre & filio non factus nec creatus nec genitus sed procedens* Joan. 8. v. 24. *Ego ex Deo processi.* Joan. 16. v. 28. *Exivi à Patre & veni in mundum* Joan. 15. v. 26. *Spiritum veritatis, qui à Patre procedit.*

Suppono 3. In divinis sunt duæ tantum processiones: quia sunt duæ tantum personæ procedentes videl. verbum & Spiritus sanctus ideoque sunt tantum duæ processiones, quarum una est actus intellectûs, qui affectus relatione paternitatis est dictio, & actus voluntatis, qui affectus relatione spiratoris est spiratio.

Suppono 4. Quod generatio prout est propria viventibus definitur: origo viventis à vivente conjuncto in similitudinem naturæ, per quam definitionem explicantur omnes causæ generationis. 1^o explicatur causa effectiva origo viventis à vivente. 2^o Causa materialis vel quasi materialis à principio conjuncto. 3^o Causa finalis in similitudinem naturæ, quia finis generationis est propagatio naturæ in alio simili, unde actio generativa per se & ex proprio modo tendit ad similitudinem formandam in termino, quare ad rationem generationis non sufficit recipere naturam quomodocunque, sed modo assimilativo, quâ de causâ Abel est filius Adam & Eva non est ejus filia, quamvis ex ejus costâ formata, licet enim utrique fuerit communicata natura humana, non tamen eodem modo, Abeli enim est communicata per actionem generativam & assimilativam, non verò tali actione Evæ est communicata natura humana. His suppositis

DICO. *Processio, quæ attenditur secundum rationem intellectûs est secundum rationem similitudinis, & intantum potest habere rationem generationis: quia omne generans generat sibi simile, processio autem, quæ*

attenditur secundum rationem voluntatis, non consideratur secundum rationem similitudinis, sed magis secundum rationem impellentis & moventis in aliquid, & ideo quod procedit in divinis per modum amoris non procedit ut genitum vel ut filius sed magis procedit ut Spiritus. S.D. hic Q. 27. a. 4. in O.

Probatum vel explicatur conclusio: processio verbi & Spiritus sancti in his conveniunt: imò Utraque est origo viventis à vivente & quidem ut tali: quia tam Filius quam Spiritus sanctus procedunt per actionem vitalem, Filius per intellectionem, Spiritus sanctus per spirationem. 2dò procedunt à vivente conjuncto: quia tam verbum quam Spiritus sanctus sunt terminus actionis immanentis, quæ manet intrà dicentem & spirantem in hoc autem differunt, quod verbum sit in similitudinem naturæ & non Spiritus sanctus: verbum enim ex vi & modo suæ processionis recipit naturam similem suo principio non autem Spiritus sanctus, illa enim est natura actionis intellectualis, ut similitudinem objecti producat; natura autem actionis voluntatis est, ut impulsum in objectum amatum producat. Ergo licet tam per processionem verbi, quam per processionem amoris communicetur naturæ: utraque enim est processio divina, ac proinde Deitatem communicat, tamen non communicatur natura ex vi & modo processionis nisi per processionem verbi, quia actio intellectus est per se assimilativa seu producens similitudinem in termino suo, sicut actio voluntatis est impulsiva seu producens pondus in objectum amatum, quia igitur actio intellectus ex propriâ differentiali ratione est assimilativa non autem actio voluntatis, actio productiva verbi est generativa, non autem actio productiva Spiritus sancti.

Obj. 1. Quod vi processionis accipit naturam divinam, procedit in similitudinem naturæ vi processionis,

&

& consequenter procedit per generationem ; atqui Spiritus sanctus vi processionis suæ accipit naturam divinam : procedit enim ut Deus , & ut persona divina per se, non per accidens ; aliàs esset Deus per accidens ; ergo procedit per generationem.

R. Distinguendo mi. Spiritus sanctus accipit vi processionis naturam divinam identicè **Con.** Formaliter **N.** De ratione formali amoris est producere impulsus, non verò communicare naturam : quia autem, quidquid intrinsecè est in Deo, est Deus, hinc ille impulsus in Deo ratione subjecti exigentis, ut quidquid est in ipso, sit Deus, est natura divina ; at vero intellectio ex propriâ ratione intellectiois terminatur ad producendum simile sibi, adeoque perfectissima intellectio tendit ad perfectissimam similitudinem, ut docet S.Th. hic Q. 27. a. 1. ad 2. *Intellectus secundum hoc, quod ad se intelligit, secundum hoc fit magis unum cum intellectu, unde, cum divinum intelligere fit in fine perfectionis, necesse est, quod verbum divinum sit perfectè unum cum eo, à quo procedit.*

R. 2. Spiritus sanctus procedit ut Deus & ut persona divina per actionem assimilativam **N.** Per actionem spirativam **Con.** Sic Eva processit ab Adamo, ut persona subsistens in natura humana, non tamen processit ut nata & genita : quia non fuit formata per actionem generativam ; & homo qui per artem procederet, non esset filius artificis : quia non procederet ut persona genita, sed ut artefacta.

Obj. 2. Spiritui sancto vi processionis communicatur existentia : cum productio terminetur ad esse ; sed existentia divina non distinguitur virtualiter à naturâ divinâ ; ergo vi processionis communicatur natura divina.

R. Distinguendo maj. Spiritui sancto communicatur existentia vi processionis ut conditio generalis requisita

ad omnem productionem Con. Tanquam terminus formalis amoris N. Sic calidum producit quidem existens, sed terminus formalis calefactionis non est existens sed calor.

Obj. 3. Omne agens intendit producere sibi simile; ergo principium spirans per spirationem intendit producere sibi simile.

R. Distinguendo aut. Omne agens per actionem per se institutam & destinata à naturâ ad communicandam substantiam generantis intendit producere sibi simile Con. Omne agens per aliam actionem N. Actio, quæ in Deo ex suâ ratione formali est communicativa naturæ & assimilativa, est intellectio, non amor qui est tantum impulsivus & communicat quidem naturam sed ut spiratam non ut genitam vel habitam modo assimilativo, quod requiritur ad generationem, unde Spiritus sanctus non habet eandem naturam cum spirante, nisi identicè.

Q U Æ S T I O III.

An & quot relationes dentur in Deo?

Supponitur Ex Philosophia: 1. relatio est respectus, quo unum respicit aliud, relatio rationis est respectus, quem noster intellectus adinvenit in rebus, quæ ad invicem à parte rei non referuntur. Relatio realis est respectus, quo unum à parte rei respicit aliud. 2. relatio realis alia est prædicamentalis, alia transcendentalis; prædicamentalis est respectus realis, quo aliquid respicit aliud ut terminum purè sibi coexistentem; relatio transcendentalis est respectus, quo unum respicit aliud, ut causam, ut effectum, ut objectum. 3. In relatione prædicamentali duæ distinguuntur rationes, ratio in & ratio ad; secundum rationem *in* relatio respicit subjectum, in quo est, quod est commune omnibus accidentibus, quæ sunt entis

entia

entia vel entia inhærentia subjecto, ratio ad est distinctiva relationis ab aliis accidentibus: quia per hoc distinguitur à quantitate, qualitate, quod relatio referat subjectum ad aliud. 4. Ad relationem realem requiruntur quatuor conditiones: prima est, quod subjectum, cui inhæret relatio, sit reale realiter existens. Secunda, quod ratio fundandi sit realis & distincta in extremis. Tertia, quod terminus sit realis & realiter existens. 4ta, Quod sit distinctio realis inter extrema.

DICO 1. *Relationes quadam sunt in divinis realiter* S. Th. hic Q. 28. a. 1. O.

Ita est definitum contra hæreticos: contra Arrium, qui filium volebat esse creaturam; contra Macedonium, qui Spiritum Sanctum negabat esse Deum, contra Sabellium, qui negabat distinctionem realem personarum: quia in divinis sunt personæ realiter distinctæ, quarum una est Pater, una Filius, alia Spiritus sanctus, quæ distinctio fit per relationes reales: Pater enim dicitur à paternitate, quæ si non sit realis, non est realis Pater, & ita relativa oppositio est unicum fundamentum distinctionis personarum, juxta illud Theologorum proloquium: in Deo omnia sunt unum, ubi non obviat relationis oppositio.

DICO 2. *Relationes reales in Deo non possunt accipi nisi secundum actiones, secundum quas est processio in Deo non extrà sed intrà, hujusmodi autem processiones sunt duæ tantum. . . Secundum quamlibet autem processionem oportet duas accipere relationes oppositas, quarum una sit procedentis à principio, & alia ipsius principii* S. Th. hic Q. 28. a. 4. O.

Explicatur Conclusio, quæ probationem involvit: imprimis sunt in divinis 4. relationes: paternitas, quâ Pater respicit filium, filiatio, quâ filius respicit Patrem, spiratio, quâ Pater & Filius respicit Spiritum san-

ctum, & processio, quâ Spiritus sanctus respicit Patrem & filium: quia sunt in Deo duæ processiones, ergo quatuor relationes: quia quælibet processio fundat duas relationes, unam quâ producens respicit, & distinguitur à producto, & econtrâ productum respicit & distinguitur à producente; quod autem in Deo duæ tantum dentur processiones. Ratio est: quia in Deo sunt duæ actiones immanentes videl. intelligere & velle, adeoque duæ processiones per intellectum & voluntatem; quod autem non sint plures relationes in divinis quam quatuor, ratio est: quia relationes in divinis non possunt fundari nisi in actione & passione: tria enim sunt genera fundamentorum seu rationum fundandi relationem prædicamentalem: Primum est unitas & numerus. Secundum actio & passio. Tertium mensura & mensurabile; duo autem illa genera primum & tertium involvunt imperfectionem; nam primum est aliquid absolutum distinctum saltem numero in utroque extremo, in divinis autem absolutis nulla est distinctio realis; Tertium genus supponit extrema esse diversi ordinis, quorum unum sit mensura alterius, quod etiam in divinis non reperitur, ubi omnia sunt supremi ordinis; ergo in divinis tantum datur secundum genus: actio & passio sive productio aut processio activa per intellectum, processio passiva per intellectum, processio activa per voluntatem, processio passiva per voluntatem, quibus quatuor relationes correspondent.

Obj. 1. Præter assignatas relationes datur in divinis relatio identitatis & similitudinis in naturâ: licet enim sit eadem natura in tribus personis, est tamen diversimodè modificata per subsistentias personales, quod videtur sufficere ad relationem realem; sic etiam est relatio similitudinis inter speciem intelligibilem & objectum repræsentatum, licet sit eadem natura in utroque,

sed

sed diverso modo, in objecto repræsentato modo naturali, in specie modo intelligibili.

R. Negando ant. ad cuius probationem dicitur: quod personalitates modificantes naturam sint extrâ naturam, & ideò non sufficiunt, ut fundent relationem realem similitudinis vel identitatis naturæ.

Obj. 2. Una relatio in divinis potest esse fundamentum alterius; ergo possunt dari plures relationes; probatur antecedens: relatio spirationis activæ fundatur in paternitate & filiatione. Ergo.

R. Neg. ant. & ejus probat: quia relatio spirationis activæ fundatur non in paternitate & filiatione, sed in actione spirativâ, ad quam prærequiruntur necessario ut conditiones paternitas & filiatio utpote constitutivæ personarum Patris & Filii Spirantium.

Q U Æ S T I O I V.

Quomodo relationes distinguantur inter se & ab essentiâ?

DICO I. *Cum in Deo realiter sit relatio... oportet quod realiter sit ibi oppositio; relativa autem oppositio in sui ratione includit distinctionem, S. Th. hic Q. 28. a. 3. O. Sive paternitas, filiatio & processio distinguuntur realiter.*

Probatur Ratione, quam conclusio includit: quæ dicunt mutuam oppositionem relativam, inter se realiter distinguuntur: quia oppositio relativa in sui ratione includit realem distinctionem: ex oppositis enim relativis unum non potest esse aliud; atqui paternitas, filiatio & processio opponuntur relativè. Probatur mi. quæ se mutuò respiciunt, relativè opponuntur; atqui hæ relationes se mutuò respiciunt, & quidem paternitas immediatè filiationem & paternitas & filiatio immediatè processionem & processio immediatè spirationem;

nem; ergo paternitas, filiatio, processio distinguuntur ab invicem realiter, sicut & spiratio à processione.

Obj. 1. Si relationes inter se distinguantur realiter, potest formari syllogismus bonus, in quo antecedens sit verum & consequens falsum: hæc essentia est Pater, hæc essentia est Filius; ergo Filius est Pater.

R. Syllogismum bonum non esse: cum medium vid. essentia non sit terminus perfectè singularis, sed habeat aliquid termini communis, in quantum est communis communitate rei pluribus suppositis; debet igitur terminus ille sumi distributivè hoc modo: hæc essentia prout est in tribus personis est Pater, hæc essentia prout est in tribus personis est Filius; ergo Filius est Pater; vel ità: omnis essentia quæ est res divina est Pater, Filius est hæc essentia quæ est res divina; ergo Filius est Pater. Et tunc apparet falsitas præmissarum.

Obj. 2. Quæ sunt eadem uni tertio sunt eadem inter se; atqui relationes sunt idem cum tertio videl. essentiâ divinâ; ergo sunt eadem inter se.

R. 1. Cum S. Th. hic loc. cit. ad 1. principium illud intelligendum esse de iis, quæ sunt idem tertio re & ratione, non autem semper in his, quæ differunt ratione; illa autem sunt idem tertio re & ratione, quæ ità sunt idem tertio, ut inter se non habeant rationes oppositas, quarum una excludit aliam, sicut se excludunt paternitas & filiatio: quia realis identificatio duorum extremorum cum tertio, sicut non destruit rationes formales illorum, ità nec formalem eorum distinctionem.

R. 2. Principium illud intelligendum esse, quando aliqua sunt eadem cum tertio adæquatè & convertibiliter, non tamen quando sunt eadem cum illo inadæquatè & non convertibiliter, ut in præsentī contingit: Paternitas enim non est adæquatè idem cum divinâ essentiâ, nec convertitur cum illâ, quamvis econtra essentia

iden.

identificet sibi adæquatè quamlibet ex relationibus, unde licet valeat in divinis: hæc realitas est paternitas; ergo est essentia divina, non tamen econtra; hæc realitas est essentia divina; ergo est paternitas: siquidem realitas filiationis est essentia divina, non tamen est paternitas.

DICO 2. *Cum sola oppositio relativa faciat pluralitatem realem in divinis, plures proprietates unius personæ, cum non opponantur ad invicem relativè, non differunt realiter.* S. Th. hic Q. 32. a. 3. ad 3. Sive spiratio activa non distinguitur realiter aut ex naturâ rei vel secluso intellectu à paternitate & filiatione, sed tantum virtualiter. Est communior contrâ scholam Scoti.

1ma Pars Probatur 1. Ex cap. damnatus de Sum. Trin. ubi damnatur, quod sint in Deo quatuor res, si autem spiratio activa realiter distingueretur à paternitate & filiatione, tunc deberent dari in divinis quatuor res: nimirum tres relationes personales, & ipsa spiratio activa, quæ ab omnibus illis realiter distinguitur.

Probatur 2. Si spiratio activa distinguatur realiter à paternitate & filiatione, distinguetur etiam realiter à Patre & Filio; cum Pater & Filius sint paternitas & filiatio subsistens, & cum ipsa spiratio activa sit etiam relatio subsistens distincta à Spiritu Sancto, cui relativè opponitur, consequenter dabuntur quatuor personæ.

Probatur 3. Ratione conclusionis: juxta principium commune definitum in Con. florent. In divinis omnia sunt unum, ubi non occurrit oppositio relativa; atqui spiratio activa non opponitur relativè paternitati & filiationi; ergo non distinguitur actualiter à paternitate & filiatione; sic schola S. Thomæ cum Ang. Doct. probat Spiritum Sanctum non distingui realiter à Filio, si non ab eo procederet, & ita esset eadem re-

latio filiationis & processio- nis ; quia non haberent oppositionem relativam.

2da Pars Probat : Relationes paternitatis & spirationis activæ respiciunt terminos specie distinctos ; ergo distinguuntur virtualiter ; summa enim eminentia, quæ reperitur in objectis divinis, est fundamentum intellectui creato, ut actu distinguat, quæ sunt realiter idem in Deo, quæ tamen in se dicuntur distincta virtualiter, in quantum plures rationes formales pertinentes ad diversas lineas & in creaturis distinctæ in Deo realiter identificantur, & hoc modo distinguitur spiratio à paternitate & filiatione.

Obj. 1. Eadem relatio realis non potest terminari ad duos terminos totales realiter distinctos nullo intellectu cogitante ; quia relationes accipiunt suam specificationem & distinctionem à terminis totalibus ; atqui relatio paternitatis terminatur ad filiationem tanquam terminum totalem, & relatio spirationis ad processio- nem realiter distinctam à filiatione ; ergo.

R. Distinguendo maj. eadem relatio creata non potest terminari ad duos terminos totales *Con.* eadem relatio divina *N.* ratio disparitatis est ; quia relationes creatæ distinguuntur realiter non solum ex oppositione, sed etiam ex limitatione propriâ, ratione cujus non possunt terminari ad diversos specie terminos totales, ac esse in duplici specie ; relationes autem divinæ distinguuntur realiter ex solâ oppositione, & quia sunt infinitæ ob summam eminentiam communem omnibus formalitatibus divinis, pertinent ad plures quasi species, ex quo non infertur major distinctio, quam virtualis.

Obj. 2. In divinis juxtâ omnes dantur quatuor relationes reales ; ergo illæ distinguuntur inter se, aliàs etiam non essent quatuor reales.

R. *N.* consequentiam vel distinguendo ant. dan-
tur

De his
correlatio
relatio *Con.*
dantur
se disti
nguntur
verè su
mor res rela
tus denota
tionem.
Obj. 3. S. T.
ga paternitatem
predicari ; ut
Non poss
formal *Con.* p
sunt enim non p
est attributum mu
teritatis est relatio
cordia est juxta
Obj. 4. Relatio
relatione produ
ratio producenti
cti ; ergo spira
tione,
Distinguendo
ter distinguuntur à
dem productionis
ta, spiratio non est
productionum *N.*
venit per aliam r
ompositionem, &
Sic se h
generari
dantur per
fundamentationis

tur quatuor relationes reales, ita ut quatuor cadat ad relationes Con. ut cadat ad reales N. ad hoc ut dentur quatuor relationes, sufficit, quod tres illarum inter se distinguantur, & quarta scilicet spiratio distinguatur realiter ab unâ ex illis tribus, unde in Deo verè sunt quatuor relationes, non autem quatuor res relativæ; quia *ly res* absolutè sumptum potius denotat subjectum relationis, quam ipsam relationem.

Obj. 3. S. Th. hic. Q. 32. A. 3. ad 3. negat paternitatem & spirationem posse de se invicem prædicari; ergo non sunt realiter idem.

R. Non possunt invicem prædicari prædicatione formali Con. prædicatione materiali & identicâ N. sicut enim non possum dicere: attributum justitiæ est attributum misericordiæ: ita neque relatio paternitatis est relatio spirationis: bene tamen: misericordia est justitia: paternitas est spiratio.

Obj. 4. Relatio producentis realiter distinguitur à relatione producti: atqui relatio spirationis est relatio producentis, relatio filiationis est relatio producti; ergo spiratio distinguitur realiter à processione.

R. Distinguendo maj. relatio producentis realiter distinguitur à relatione producti respectu ejusdem productionis Con. sic filiatio non est paternitas, spiratio non est processio. Respectu diversarum productionum N. quia tunc illæ relationes producentis & per aliam relationem producti non habent oppositionem, & consequenter nec distinctionem.

Obj. 5. Sic se habet spirare ad generare, sicut spirari ad generari: quia sicut activum est ratio fundandi relationis producentis, sic passivum est ratio fundandi relationis in producto; atqui generari & spirari

spirari fundant distinctas realiter relationes ; ergo & generare & spirare.

R. N. maj. si sic debeat dicere omnem paritatem ; quia eadem persona potest habere duas actiones specie suo modo diversas ; sic generare & spirare conveniunt Patri , duæ verò processiones non possunt terminari ad eandem personam , si inter se habeant ordinem originis , qualem habent generari & spirari , & sic duæ actiones , uti non multiplicant personas in divinis , sic nec multiplicant realiter relationes , duæ processiones autem , uti multiplicant personas , ita multiplicant realiter relationes.

DICO. *In Deo non est aliud esse relationis & esse essentia, sed unum & idem S. Th. hic Q. 28. A. 2. O.*

Probatur conclusio 1. contra Gilbertum Porretanum damnatum à Con. Rhemenfi sub Eugenio III. tempore S. Bernardi & Abbatem Joachim damnatum à Con. Lateran. sub Innoc. III. ut referatur in cap. damnamus de Sum. Trin. qui admittebant in divinis distinctionem realem inter relationes & essentiam : Non datur in Deo quaternitas ; atqui si relationes distinguerentur realiter ab essentia , daretur in Deo quaternitas videlicet darentur tres relationes realiter distinctæ , & præter has divina essentia à relationibus realiter distincta.

Deinde quod non est à parte rei essentia divina , non est à parte rei Deus ; atqui quod non est Deus , est creatura ; ergo relationes , si non essent à parte rei Deus , forent creaturæ , & consequenter res ab alio , quæ omnia sunt absurda : quia omnia , quæ sunt in Deo , sunt Deus & veluti Deus sunt adoranda , uti facit Ecclesia in præfat. de SS: Trin. ut in personis proprietas , & in essentiâ unitas , & in Majestate adoretur æqualitas.

Probatur 2. contra Scotum , qui admittit inter rela-

Deus & esse
 distinctio di
 est substantia
 in Deo
 distinguit
 sione divina
 simplicissim
 ratione: quod
 est simpliciss
 cum compo
 non est idem
 Deus: qui De
 summan simp
 Obj. 1. De
 clino intellecto
 non: et non si
 esse eadem form
 eodem nomine cog
 dictoria: essentia
 municabilis: per
 municabilis: essentia
 in filio: essentia
 reus absoluta, re
 absolute quid, se
 sum, quod duo co
 abitu præcedunt
 actu
 Distinguen
 re: si virtualiter mul
 re: si duo contrad
 simplex Con.
 ut de aliq
 quia eo
 dicuntur aliis
 de: nec cura

relationes & essentiam divinam distinctionem mediam ; relatio divina est ipsa essentia divina ; quia est ipsa substantia Dei ; nam quod in creaturis est accidens , in Deo est divina substantia ; ergo relatio non distinguitur ab essentiâ ex naturâ rei. Deinde persona divina constat ex relatione & essentiâ Dei, & est simplicissima ; ergo essentia non distinguitur à relatione : quod enim constat pluribus distinctis , non est simplicissimum , sed est quid compositum , cum compositio sit distinctorū unio. Demum : si relatio non est idem à parte rei cum essentiâ divinâ non est Deus ; quia Deus est idem cum essentiâ divinâ propter summam simplicitatem , quæ in divinis reperitur.

Obj. 1. De eadem formalitate à parte rei & secluso intellectu non possunt verificari duo contradictoria ; atqui si relatio à parte rei secluso intellectu esset eadem formalitas cum essentia divina , jam de eodem nemine cogitante formarentur duo contradictoria : essentia enim divina à parte rei est communicabilis , personalitas à parte rei est incommunicabilis : essentia divina est in filio , paternitas non est in filio : essentia divina præciso intellectu est entitas absoluta , relatio præciso intellectu non est absolutum quid , sed est entitas relativa ; implicat autem , quod duo contradictoria actu & secluso intellectu prædicentur de aliquo absque distinctione aliqua actuali.

R. Distinguendo maj. de eadem formalitate , quæ sit virtualiter multiplex , à parte rei non possunt verificari duo contradictoria *N.* quæ non sit virtualiter multiplex *Con.* sufficit enim distinctio virtualis ad hoc , ut de aliquo verificentur prædicata contradictoria ; quia eo ipso talia prædicata non prædicantur formalissimè de uno & eodem , ut est unum & idem ; quare cum relatio & essentia divina distin-

guan-

quantur virtualiter, sive actualiter per intellectum cum fundamento in re, poterunt de illis prædicata contradictoria verificari.

Obj. 2. Quamvis in Deo virtualiter distinguatur justitia à misericordia, tamen non potest communicari misericordia sine justitia; cum sint realiter idem; ergo si essentia possit communicari, non communicata paternitate, erit plus quam distinctio virtualis.

R. N. consequentiam: distinctio virtualis vel eminentia divinæ essentiæ in se conjungens & uniens formalitates ad diversas lineas spectantes, salvat semper naturas rerum, quas identificat; cum igitur non repugnet rationi justitiæ, ut communicetur, sicuti omnia absoluta sunt communicabilia, hinc non potest misericordia communicari, quin communicetur justitia; de ratione autem suppositi vel relationis est, quod sit incommunicabile, hinc hoc ipso quod essentia divina æquivalet absoluto & relativo, est communicabilis in quantum æquivalet absoluto, & incommunicabilis in quantum æquivalet relativo.

Obj. 3. Prædicata realiter contradictoria, quæ rei actu conveniunt ante intellectum, requirunt realem distinctionem: cum enim idem non possit simul esse & non esse, quæ sunt contradictoria, debet in illa inveniri aliqua distinctio realis; atqui communicari & non communicari, produci & non produci sunt ejusmodi prædicata, quæ independenter à nostro intellectu actu dantur in divinis; nam nemine cogitante est fidei veritas, quod essentia communicetur, paternitas non communicetur; filius producat, essentia non producat; ergo requirunt realem distinctionem.

R. Negando mi. nam actu à parte rei, priusquam noster intellectus præcisivo & inadæquato conceptu distinctiones formet inter essentiam & personalita-

Deo vero Sa
 datur quæ
 rationis, qu
 absolutar
 quæ & quaten
 quæ filium
 im tamen d
 communicat
 itur ab intellectu
 rificandente h
 Obj. 4. Hinc
 salvandi commu
 manifestè p
 extricando & exp
 quæritur; quæ
 respondetur; quæ
 distinctio virtualis
 ratur partibus perfecti
 Non per princ
 ut sit ratio ultimè
 vintæ actualitatis e
 omnes perfectiones
 omnes denomina
 actu videntur divina
 re in intellectu divi
 tate, unde prout lab
 recipere deb
 prout libet inveni
 ita dicitur purus & ens
 per unam lineam et
 sequent
 tam abso
 ita illarum
 absolutæ su
 eadem form
 quæque perfe

nalitates, datur quidem fundamentum reale ipsius contradictionis, quod est divina essentia quatenus continens absolutam perfectionem naturæ se communicans & quatenus continens formam relativam paternitatis filium respiciens eumque producens, nondum tamen datur negatio non productionis, non communicationis : hæc quippe primò superadditur ab intellectu creato unam rationem ab altera præscindente & mutuo opponente.

Obj. 4. Hic modus per distinctionem virtuales salvandi contradictoria explicat idem per idem, ac manifestè petit principium plus involvendo quam extricando & explicando difficultatem : si enim quæram : quare in divinis non sint contradictoria ? respondetur : quia est distinctio virtualis, Quare est distinctio virtualis ? respondetur : quia idem æquivalet pluribus perfectionibus sibi oppositis.

R. Non peti principium, sed clarè dici, quod hæc sit ratio ultimè salvandi contradictoria : quia divinæ actualitatis eminentia formaliter continet omnes perfectiones simpliciter simplices, hinc præstat omnes denominationes illarum unitim in intellectu vidente divinam essentiam ut in se est, divisim verò in intellectu divisim & diminutim illas cognoscente, unde prout substat ejusmodi inadæquatis conceptibus, recipere debet contradictoria, non autem prout substat intuitivæ cognitioni ; & ità iterum : quia actus purus & ens infinitum debet sibi identificare omnem lineam entis non involventis imperfectionem, consequenter debet sibi identificare omnem formam tam absolutam quam relativam, atque etiam propria illarum formarum ; atqui proprium est formæ absolutæ simpliciter simplicis per se non excludere aliam formam & perfectionem simpliciter simplicem æque perfectam, proprium verò formæ
relati-

relativæ est excludere à sua identitate relationem sibi terminativè & relativè oppositam, ex quibus sequitur: esse in Deo summam identitatem omnium personarum in prædicatis absolutis, esse verò distinctionem in prædicatis relativis inter se.

Obj. 5. Filio à parte rei secluso intellectu communicatur essentia; atqui filio à parte rei non communicatur paternitas; ergo essentia à parte rei secluso intellectu non est paternitas.

R. Distinguendo maj. filio à parte rei secluso intellectu communicatur essentia prout æquivalet absoluto Con. prout æquivalet relativo N. atqui filio non communicatur paternitas Con. mi. ergo essentia à parte rei secluso intellectu prout æquivalet absoluto non est paternitas Con. ergo essentia à parte rei æquivalens absoluto & relativo non est paternitas N. ubi vides esse meram æquivocationem; cum enim à parte rei essentia sit idem cum absoluto & relativo, dum dicimus illam communicari & non communicari, non sumimus illam adæquatè sed prout nos diversas rationes à parte rei in tanta eminentia identificatas distinguimus.

Obj. 6. Quod non identificatur adæquatè à parte rei secluso intellectu cum essentia, hoc debet à parte rei esse aliquo modo distinctum ab essentia; atqui filiatio à parte rei secluso intellectu non identificatur adæquatè cum essentia; ergo à parte rei secluso intellectu est distincta ab essentia. Probatur mi. quod à parte rei est adæquatè idem cum essentia, hoc est à parte rei idem cum omni illo, quod est essentia; atqui filiatio non est à parte rei idem cum omni illo, quod est essentia; quia essentia à parte rei est paternitas, filiatio non est paternitas.

R. Æquivocationem esse in termino: *adæquate*: qui si intelligatur hoc modo: quod non est idem cum

Ultimo Sa
um illo, quo
esse minor
ullo, quod
sibi autem adæq
est idem cu
soria; rurs ma
à parte rei idæq
ingitur ad essentia
cum essentia Con
essentia Nequi
videt ad aliquid, op
videt à paternita
Obj. 7. Filio à
secluso à parte; atq
relativæ relationis;
relativæ relationis
R. Distinguendo maj
essentia disting
essentiam sub con
ata absoluta Con
nem N. solutio pa
DICO, 4. Relativæ
secundam rem,
essentiam rationem S
essentia distinguunt
esse clara ex præce
duntur virtuale
distinguatione ratioci
In relationes in
Relationes di
tam secun
essentiam infinitam
essentiam relati
essentiam perfec
essentiam divinum
Per 1. Invi, Scl

cum omni illo, quod dicit essentia sub conceptu essentia, tunc minor est falsa, quia filiatio est idem cum omni illo, quod dicit essentia sub conceptu essentia, si autem *adæquatè* intelligatur hoc modo: quod non est idem cum omni illo, quod est idem cum essentia; tunc major est distinguenda; quod non est à parte rei adæquatè idem cum essentia, hoc distinguitur ab essentia id est; ab aliquo, quod est idem cum essentia Con. ab omni illo quod est idem cum essentia N. atqui filiatio distinguitur & quidem realiter ab aliquo, quod est idem cum essentia videlicet à paternitate.

Obj. 7. Filius distinguitur realiter secluso intellectu à Patre; atqui non realitate essentia; ergo realitate relationis; ergo realitas essentia non est realitas relationis.

R. Distinguendo mi. non differt realitate essentia, ut essentia distinguitur virtualiter à filiatione & dicit essentiam sub conceptu essentia sive quoad prædicata absoluta Con. ut realitas essentia dicit filiationem N. solutio patet ex dictis.

DICO. 4. Relatio realiter existens in Deo est idem essentia secundum rem, & non differt nisi secundum intelligentiam rationem S. Th. loc. cit. sive relationes ab essentia distinguuntur ratione ratiocinatâ. Conclusio est clara ex præcedentibus: si enim à parte rei distinguantur virtualiter, possunt per intellectum distingui ratione ratiocinatâ

Q. An relationes in divinis dicant perfectiones?

R. 1. Relationes divinae completè & adæquatè conceptæ tam secundum esse *in* quam secundum esse *ad* dicunt infinitam perfectionem. Ratio est: quia esse *in* divinarum relationum est esse earundem substantiale infinitè perfectum, quod per modum transcendentis esse divinum includit: distinctio quippe,

quæ est inter relationes & essentiam, non est excludentis & exclusi, sed includentis & inclusi, ergo divinæ relationes, si adæquatè sumantur, dicunt infinitam perfectionem & eandem, quam dicit essentia per modum transcendentis in illis inclusa.

R. 2. Divinæ relationes secundum rationem *ad* vel prout respiciunt terminum, nullam dicunt perfectionem. Primò quia relatio in communi secundum rationem *ad* nullam dicit perfectionem, perfectum enim dicitur vel per actum existendi vel saltem per habitudinem ad actum existendi, sed relatio præcisè secundum rationem *ad* neque dicit ullum actum existendi nec habitudinem ad actum existendi, sed meram habitudinem ad terminum. Secundò quia omnis perfectio divina est simpliciter simplex & infinita; atqui relatio secundum rationem *ad* non est simpliciter simplex & infinita: quia perfectio infinita & simpliciter simplex non excludit actu positivè aliquam perfectionem, sed in se continet omnem perfectionem; atqui relatio v. g. paternitatis secundum esse *ad* respectivum non includit filiationem, sed eidem opponitur, & eam excludit, quæ juxtà sententiam oppositam est perfectio æqualis paternitati. Tertiò ut una divina persona non habeat aliquam perfectionem, quam habet alia: cum omnes sint infinitè perfectæ; atqui si relatio secundum rationem *ad* sit perfectio, Pater non habet perfectionem, quam habet Filius; Pater & Filius esset perfectior quam Spiritus Sanctus, Pater & Filius non essent æquales: quia non haberent easdem perfectiones, imò Pater non esset Deus, quia non haberet omnem perfectionem; ergo relationes secundum esse respectivum non dicunt perfectionem. Quartò si divinæ relationes formaliter dicerent & adderent perfectionem suprâ perfectio-

nem

nem essentia, darentur actu in Deo plures realiter & formaliter perfectiones : quia quæ competunt divinis relationibus ex formali & differentiali ratione suæ lineæ, illa multiplicantur in divinis : cum in illis sibi opponantur ; atqui in Deo non dantur plures perfectiones realiter distinctæ : quia in Deo non dantur tres bonitates, tres magnitudines &c. Alias darentur tres boni, tres perfecti &c. Substantivè contrà Symbolum S. Athanasii.

Obj. 1. Plura loca SS. PP. in quibus in ipsis personis videntur admittere propriam perfectionem.

R. Illa explicari posse, quod personalitates vel personæ includant simpliciter perfectionem essentia ; non autem in quantum sunt relativæ simpliciter.

Obj. 2. Mysterium SS. Trinitatis dicit summam perfectionem ; sed illud consistit in hoc, quod tres personæ, quæ constituuntur per relationes, communicent eandem perfectionem essentia ; ergo non tantum ipsa essentia, quæ communicatur, dicit perfectionem, sed etiam relationes, quibus constituuntur personæ, quæ communicant essentiam : quia si esset una essentia ; & non essent tres personæ, non esset mysterium Trinitatis & consequenter tanta perfectio.

R. Distinguendo maj. mysterium SS. Trinitatis dicit summam perfectionem se tenentem ex parte naturæ divinæ quæ tribus personis communicatur Con. provenientem à relationibus divinis, quæ sunt termini divinæ communicationis & fecunditatis N. tota enim perfectio, quæ est in mysterio SS. Trinitatis, se tenet ex parte naturæ, quæ infinite perficit personas divinas, non verò ex parte relationum, quæ sunt puri respectus ad terminum & correlativum.

Obj. 3. Si in Deo non essent relationes, Deus non esset perfectus; ergo relationes pertinent ad perfectionem Dei, ergo sunt perfectiones.

R. 1. N. ultimam sequelam: quia potest aliquid pertinere ad perfectionem Dei, & tamen ex sua linea non esse perfectio.

R. 2. Distinguendo consequens: ergo sunt perfectiones Dei arguitivè Con. formaliter N. quia licet relationes divinæ nullam dicant perfectionem, arguunt tamen & indicant summam perfectionem in illo, infinitatem scilicet & fecunditatem, & sicut ex possibilitatis defectu respectu creaturarum argueretur in Deo imperfectio à posteriori, sic ex hoc, quod in Deo non daretur relatio, argueretur in Deo imperfectio videlicet infecunditas.

Obj. 4. Filiatio, in quantum dicit rationem respectivam, est filiatio, ut distinguitur ab aliis relationibus divinis; atqui filiatio prout distinguitur ab aliis relationibus divinis, dicit perfectionem; ergo. Probat mi. sic terminat naturam humanam Christi eamque perficit terminando, facit ipsam sanctam sanctitate substantiali, dignificat actiones Christi &c. quos effectus ut talis præstare non posset, si in se ut talis non esset perfecta.

R. Filiationem vel substantiam verbi, ut terminat naturam humanam, illam sanctificare præcisè in quantum dicit rationem ad N. quia simul imbibit & involvit implicite essentiam divinam vel rationem in Con.

